

FØROYA SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 48

Lýsingarprísir fyri mm: 12 oyru á
1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardagin 11. december 1948

Bladið verður bílagt á posthúsinum, og
kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsárið

22 árg.

Sparsemi og virksemi

Tað er av og á, at blóð bera upp á mál, at hitt almenna her í Føroyum sýnist ikki at hava rætt peningaskil.

Meira enn hin einstaki er tað ávirkað av hesum óvanligu tíðunum, sum brutu inn á okkum við krignum.

Tað leggur tungar skattir á borgaran, bæði ríkan og fátekkan. Peningurin fer óhent burtur, vinnulivið er ov vágaligt, rep skuldu langt síðan verið tikin í seglini, áðrenn ov seint verður.

Vit átala á ongan hátt slíkar varnarróddir. Tað er altíð skil í at halda aftur, og hitt almenna, sum skal umsita fólksins pening, eigur at hava hyggju fyri sær og bera seg klókliga at.

Men tað er eitt sum vit hava loyvt okkum at trivið í, og tað er, tá ið menn hava havt lyndi til bæði í opinskaraføri og eins og undir vatni at átala vissar menn og vissan flokk og leggja skuld á teir burtur úr øllum hinum, tá ið hitt almenna í peningamálum og skattamálum ikki hevur sýnt rætt varsemi og sparsemi.

Tað var tað vit gjördu við grein í Dimmalætting stóð her fyri um alment sparsemi og alment varni við landsins peningi. Eftir okkara áskoðan hevði greinin eitt sjónligt mál, og so skuldi hon, eins og nú onnur oddagreinin í sama blaði, halda fram, at farið skuldi vera aftur til hin skilagóða sambandska peningapolitikkin, sum hevði góðar traditiónir at ávísar, og sum í royndum hevði sýnt seg at vera hin hollasti.

Slíkt hevur ikki verið so sjáldsamt at hoyra, at Sambandsmenn av føroyskum politikkarum eru einastu menn, sum standa á jörðini og ikki mala uppi í skýnum. Sjálvandi er so, at hvør verjir sína politisku stóðu. Men vit kunna als ikki taka undir, at Sambandspolitikur hevur borið framburð til land og fólk. Ti sum sagt er tað hugaligt og rætt at nýta sparsemi í peningaviðurskiftum, men peningur er eitt arbeiðandi amboð, sum skal bera gróður og virksemi við sær. Pening noyðist hitt almenna at geva út. Hitt almenna kann heldur ikki rakfóða teir stovnar, tað hevur

undir hond. Tað ber við sær spillu og óskil.

Og peningur, sum hitt almenna gevur út til vinnumál, er ikki burturtveittur peningur. Ti tann peningur er ætlaður at skapa virði sum koma skal landinum til góðar.

— Tað er vanligt at siggja og hoyra, at Javnaðarflokkurin í almennum viðurskiftum skal vera forkomiligur. Men tað er lætt at skjóta hesa skuldseting aftur. Javnaðarflokkurin hevur mælt til, at tey, ið eru í statsins tænastu skulu liva undir somu korum sum hini. Javnaðarflokkurin hevur eisini barst fyri at landið skal leggja meira uppi vinnulivið — ikki fyri at tursúgva tað, men at veita ti liv og menna tað. Og um alment er skeivt alborið í peningamálum, so hevur Javnaðarflokkurin ikki slíkt ræði við ti minnitáli hann situr við á Tingi, at hann kann fáa skuldina.

Tað má vera okkum loyvt at halda fram, at sosialistiski politikkurin bæði her heima og uttanlanda er hin frægasti í hesum rembingum, sum politiskt fara um londini. Hesa áskoðan halda vit ikki vera meira sjálvreypandi enn Dimmalættingar, sum iðuliga sýnir fram Sambandið sum hitt einasta, ið hövur hevur í Føroyum.

Skúgvar Landsstýrið Føroyingarnar til viks?

Dagblaðið gremur seg um, at Landsstýrið, sum nú skal umsita nógvum týðningarstórum pørtum av landshúsarhaldinum, skúgvar Føroyingar til viks, tá ið embætti skulu verða sett, og velur Danir istaðin. Hetta er skuldseting, sum ikki kann verða tagd burtur. Men blaðið skuldi nevnt dømi. Tað er ikki nógmið bert at bera slíkt upp, men eisini siga greitt, nær tað er hent.

Stýrisskipanin gevur Føroyingum ræðið í vissum málum, kunngjørt er, at føroyskt mál skal vera hövuðsmál her á landi, og tí er tað sjálvandi, at har Føroyingar við kunnleika bjóða sær fram, eiga teir at verða tiknir.

Annað er, at vit Føroyingar standa uppi í stórari uppbygging,

og vit hava ikki nógmið av serkønum fólki at taka til. Í slíkum fómur kunna vit ikki steingja og nokta av tjóðskaparligum grundum at taka og seta útlendingar til starvini. Tað hava onnur lond gjørt, og vit mugu gera tað sama.

Heldur ikki kann embætisetan vera ávirkað av politiskum flokksspurningum. Land okkara skal eittast at vera stýrt eftir demokratiskum reglum, og hava vit dugandi og lærðar landsmenn, so eiga starv at verða teimum givin, uttan at spurt verður eftir, hvørja politiska hugsan teir hava, ella hvussu teir standa umsitingarvaldinum í eygunum. Verða hesar reglur forfjónaðar, er demokratið og frælsid einki uttan lóttir.

Men høgt kann vera í, at hesir spurningar gerast til politisk blök at tveita eftir »Dam og Louis«, ti teir sjálvandi eru svikaligir og ikki halda seg eftir hini føroysku rásini men skeita eftir hinum danska »pengakassanum«

Daghl. veit fullvæl, at menn, sum eru Fólkaflaksmenn ella standa flokkinum nær, á ongan hátt eru so málkærir ella landsmannakærir, at teir kvíða seg við at seta Danir ella aðrar útlendingar í sessir og embætti — um slíkt skuldi verið í lagi og hóska við teirra ætlanir.

Men siðurin at finnst at ymsiskum, sum ein sjálvur eigur lut í, og sum dámar einum sjálvum í royndum sera væl, hevur verið so vanligur í almennum lívi seinastu árin, og hann heldur vist áfram.

At skamta kjøt

Tað var ein vøkur samfelagslig hugsan, ið Mikkjal P. Joensen, bóndi á Trøllanesi bar fram í Dagblaðnum. Ofta er hetta havt á máli, at tað gongur so ójavnit við seyðasöluni í Føroyum, summi smakka ikki bitan, og summi kunnu keypa so nóg, sum tey vilja.

Hetta at skamta (rationera) seyðakjøtið hevur verið frammi fyrr, men tá hildu menn, at tað var ógjörlikt at fáa slíkt í lag.

Mikkjal P. Joensen heldur, at Løgtingið kundi sent monnum, sum hava seyð at lata, eitt spyrjiskema, og skuldu teir har sagt, hvussu nógvan seyð teir hava at lata. So kundi Tingið

ella annar stovnur sagt hvørjum einstökum seljara hvønn ella hvørjum, teir skuldu selja til. — Henda skipan kundi kanska væl nýtast.

Men ein kundi hugsað, at kommunurnar vóru best hóskandi at staðið fyri skamtanini. Sóknarstýrini kundu best vita at kanna um, hvat menn í sóknini skóru og ansa, at ikki menn, sum skóru væl, eisini fingi nógvan seyð til keyps.

Sóknarstýrini skuldu eisini frægast kunna staðið fyri keypunum av kjøtinum. Mest er tað í smáum sóknunum, at seyður verður seldur. So kundi ávarandi sóknarstýri har keypt tann seyð, ið var at selja, og latið hann til aðra kommunu, sum ti var ávist. Hesin handil kundi so í øllum góðum farið fram millum sóknarstýrini.

Hvussu annars skamtanin var skipað, kundi verið samráðst um. Hesin spurningur kundi verið loystur, bara yvirvaldini av fullum huga fóru at gera sær ómak at loysa málið.

Hitt týska Ruhr í stórpólitikkinum

Ruhr er hjartað í Týsklandi. Hadani er megin komin, sum eyðkent hevur hitt nýggja Týskland, ið skuldi verða bygt upp av blóði og jarni, sum Bismarck tók til.

Í Ruhrlandinum er jörðin full av koli og jarni, og sært tú ókið úr loftinum, er einki annað at siggja uttan tættbygdir býir, høgir verksmiðjuskorsteinar, ið spýggja út svartan royk í heilum.

Har tók seg upp hin gitni týski idnaðurin, sum kappaðist bæði við Ongland og Amerika, og sum skapti Týskland til tað stórveldi, tað varð. Keisaraveldið tók sítt ríkidómi úr Ruhr. Vápnasmiðjurnar har smiðjaðu goturstykkini, sum skutu verndarvirkini, Frakland hevði bygt at verja seg móti eystara granna sinum, í sorl og greiddu götuna fyri týsku hermonnum líka inn at hjarta Fraklands.

Tað var í vápnasmiðjunum í Ruhr undir herðunum, at Týskland tvær reisir úr okkara tíð hevur tort at bjóða at siga allari verðöldini av.

Týskland lá sligið aftaná fyrra heimsbardagan í 1918, og eingin